

REJTETT KINCSEK

Mt 13,44

Régen sok volt a háború. Mikor az ellenség betört, véres kardok, kürtök, lármafák, égő szalmakazlak jelezték a szomorú hírt. Ilyenkor a férfinép fegyvert ragadott, a nők meg a gyermekek elrejtöztek. A gazdagok különös gondja volt kincseik elrejtése. Földbe ásták az aranyat, hiszen földből vétetett, s hadd legyen a földé ismét, ha nekik meg kell halniok. Ha pedig napokat ad még nekik az Isten, a föld, ez a hűséges, talentumot őrző szolga, vissza fogja adni a rejtett kincseket. Kik elvéreztek a csatákban, azoknak kincse a föld néma ölében maradt, s ha szerencsés ember rátalált, elment, eladta mindenét, megvásárolta azt a földet, hogy mint saját tulajdonát ássa ki belőle a rejtett kincseket.

Jézus idejében is bizonyára sokan bukkantak ilyen rejtett kincsekre, amelyek aztán gyökeresen megváltoztatták megtalálójuk életét. Jézus számára így kézenfekvő volt a hasonlat. Mihez is hasonlítsam Isten országát? — Hasonlatos a földbe elrejtett kincsekhez!

Meggyőződésem, hogy Jézus hasonlatai és példázatai nem a rögtönzés gyümölcsei, hanem gondolkozott felettük, tudatosan választotta meg a tárgyát, s csak azokat iktatta be beszédeibe, amelyeket szemléleteseknek, kifejezőknek ítélt. Ilyen szemléletes a rejtett kincsekről szóló hasonlat is.

Kifejezi-e valóban ez a példázat Isten országának lényegét és az emberek Isten országához való viszonyát? Igen.

1. Mindenekelőtt vizsgáljuk meg, mennyire kifejezi Isten országának fogalmát ez a szó: kincs. Isten országa valóban kincs a hívő ember számára. A legfőbb kincs, a legnagyobb érték.

2. A földben talált kincs nem volt egynemű, abban a rozsdás ládikóban, amelyre a szerencsés ember rátalált, nemcsak arany volt, hanem egyéb is. A kincs szó gyűjtőfogalom, benne van az arany, az ezüst, a gyémánt, a drágagyöngy. Isten országa is gyűjtőfogalom. Benne van az igazság ezüstje, a jóság aranya, a szépség gyémántja és a hit drágagyöngye. Az egész együtt adja a legfőbb értéket, az Isten országát. Íme Isten országának a meghatározása hasonlat által!

3. De nemcsak meghatározta Jézus Isten országát ebben a példázatban, hanem valamennyi tulajdonságát is szemlélteti benne. Így pl. a hasonlatból az is kitűnik, hogy a kincs nem volt a megtaláló emberé, valaki másé volt, egy gazdag emberé, ő csupán a földből kivette, műtárggyá vagy pénzéremmé ötvözte vagy ötvöztette. Isten országa kincseinek, értékeinek: az igazságnak, a jóságnak, a szépségnek sem mi vagyunk az eredeti tulajdonosai, hanem Isten. Mi csak részesedünk belőlük Isten akarata és a mi akaratunk mértékében. A lelki kincsek forrása Isten. Belőle árad számunkra az igazság, a szeretet, a szépség, a szentség. Ezeket a kincseket Tőle kapjuk. Ő azoknak termelője és gazdája, megőrzője és szétsugárzója. Mi csak rábukkanunk és áldozatok árán megszerezzük, új gazdáit, tulajdonosait leszünk azoknak.

4. Továbbmenően, lássuk meg, milyen csodálatos szemléletességgel fedi fel a hasonlat Isten országának titkait. A kincs nem szabadon, gátlástalanul tárul a rábukkanó elébe. A kincs rejtve van. Hát Isten országa nincsen-e rejtve?... Rejtve önmagunkban. Mert minket ábrázol a föld, amelyben a rejtett kincs találtatott.

Nagy fontosságú kérdés tevődik fel: miért rejtje el Isten országának kincseit? Miért kínálja rejtve? Miért nem nyíltan, készen, földtakaró és más takaró nélkül?

Mikor apró gyermekek voltunk, édesanyánk a városból minden kedden cukorkát hozott, de sohasem adta ide közvetlenül, hanem elrejtette valahova a szobában, s két feltételt szabott meg: az egyik az volt, hogy keressük meg a „rejtett kincset“, a másik meg az, hogy valamit tennünk kellett érte. Azt tapasztalta ugyanis anyánk, hogy ha nem kell keresnünk az édességet, hanem készen kezünkbe kapjuk, ha nem kell érte semmit sem tennünk, hanem ingyen jutunk hozzá, nem értékeljük úgy a kincset, a cukorkát, anyánk jóságát, mint amikor nekünk is keresnünk kell és áldozatokat is kell érte hoznunk. A keresés izgalmasában és a találás örömeiben részesített minket anyánk. Az apró ellenszolgáltatásokkal pedig azt az érzést akarta felébreszteni bennünk, hogy az édességet nem ingyen kaptuk, hanem arra rádolgoztunk, s így jogos tulajdonosai vagyunk.

A bölcs tanító nem úgy tanít, hogy az ismeretanyagot a tanulónak készen a szájába adja, hanem úgy, hogy a tudományos vagy erkölcsi igazságot elrejtje az anyagban, s teszi magát, hogy ő sem ismeri még. Ezért felkéri a tanulókat, segítsenek ők is felkutatni, megkeresni a tudomány elrejtett kincseit. A tanítás nem más, mint az ismereti vagy pedagógiai cél együttes keresése; erőfeszítések megtétele a rejtett kincs megtalálása érdekében; együttes izgalom a keresés rendjén, és együttes öröm a találás után.

Isten bölcsessége a jó tanító bölcsességéhez hasonlítható. Ő sem készen, tálcán kínálva nyújtja felénk országának kincseit, hanem elrejtje, hogy a keresés izgalmasában és a találás örömeiben részesítsen minket, alkalmasokká tegyen értékelni országának kincseit. Végül pedig, hogy ezeket a kincseket szervesen beleépíti életünkbe. Isten nevelési módszere a kerestetés, a cselekedtetés, az együttműködés módszere. (Ha szabadna tanítástani szakkifejezéssel élni, Isten módszere az ún. szókratikus, heurisztikus módszer.) Erre utal Jézus is: „Keressétek először Istennek országát...“

5. Érdekes, hogy Jézus ebben a hasonlatban is éppen úgy, mint sok más példázatában, használja a „keressétek“ szót. Első látásra meglepődünk: mi az, hát Isten országát keresni kell és nem megvalósítani? Miért nem használta Jézus ezt a kifejezést: megvalósítani, hiszen ez sokkal jobban megfelel egyéniségének és Isten országa természetének, mint a keresés. Keresni azt kell, ami már megvan, készen van, csak éppen el van rejtve. Holott Isten országa nincsen készen, azt tehát nem keresni, hanem megvalósítani kell. Vajon nem azoknak a keresztyéneknek van-e igazuk, akik azt tanítják, hogy Isten országa: a tökéletesség, készen van a mennyben, azt nem munkálni, valósítani kell, hanem ke-

resni és elnyerni? Hogyan oldódik fel ez az ellentmondás? Egyszerűbben, mint gondoljuk. Az elrejtést nemcsak úgy kell értenünk, mint a cukorka esetében, ti. hogy az készen van, csak meg kell keresnünk és ki kell érdemelnünk, nem is úgy, mint a tanítás esetében, ahol a tudás anyaga már előre készen van, azt a tanulóval csak meg kell kerestetnünk és elfogadtatnunk. Van az elrejtésnek egy sokkal egyetemesebb, sokkal mélyebb értelme is, és ez a csirában vagy a magban való elrejtés fogalma, értelme. Kezembe veszek egy almamagot. Ebbe az almamagba Isten belerejtette, belezsúfolta az egész hatalmas almafát. Benne van a gyökere, a törzse, levele, a termése. De semmi sem készen, hanem csak csirában. Mondjuk egy kicsit a filozófusok nyelvén: lehetőségében. Kincs van elrejtve az almamagban, s nekünk kell azt megkeresnünk. De hogyan? Semmiesetre sem úgy, hogy kibontjuk a magot, nem úgy, mint ahogyan a cukorkát kerestük, hanem egészen másképpen. Elvetjük a magot, öntözzük, ápoljuk, míg végül megterem a kincs: a hatalmas almafa. Igen, a termesztés, a fejlesztés is keresés, mégpedig a legtevékenyebb keresés.

Isten országa is úgy van elrejtve bennünk és a világban, mint a csíra a magban. S midőn azt keressük, nem úgy keressük, mint a cukorkát vagy az elveszített drachmát, hanem úgy, hogy elvetjük a csírárt tartalmazó magot, öntözzük, gyomláljuk, ápoljuk, fejlesztjük, érleljük, s aztán gyümölcsseit leszedjük.

7. Ellenvetésképpen az eddigiekre valaki felhozhatná, hogy a hasonlatban a kincsrre bukkant ember nem keresett, nem kutatott, legalábbis a szövegben erről nincsen szó. Csak annyi van, hogy egyszerűen megtalálta a kincset. Azt akarta mondani Jézus ezzel, hogy Isten országát nem kell keresni, arra csak egyszerűen rá kell bukkanni? Nem. Két bizonyítékunk van erre:

— az egyik az, hogy ő maga mondta: „Keressétek Istennek országát“

— a másik az, hogy az ő idejében igen sok kincskereső volt. Josephus Flavius, aki Jézus koráról ír, azt mondja egy helyen, hogy Keleten igen sok ember foglalkozott kincskereséssel. Meggyőződésem, hogy Jézus a példázatban eredetileg nem úgy mondta, hogy egy ember a kincset megtalálta, hanem így: egy ember keresvén a kincseket, megtalálta azokat. Keressetek, és találtok — mondta ő. — De aki nem keres, az csak véletlenül talál. El kell ismernünk, hogy ún. véletlen találások is vannak. Isten országára sem csupán a tudatos és fokozatos fejlesztés és önfejlesztés útján találunk, néha drámai hirtelenséggel bukkanunk reá. Így volt pl. Saul, aki egyáltalán nem kereste Isten országát, s mégis a damaszkuszi úton egyik pillanatról a másikra rátalált. Vagy ilyen volt Augustinus, a keresztény gondolkodás egyik nagy képviselője, aki ifjúkorában a züllés útját járva, egyáltalán nem kereste, nem építette Isten országát. Sőt. S mégis egyetlen prédikáció hatására megtalálta. Ilyen hirtelen rábukkanásokra is van tehát példa a keresztény életben, de ez egyáltalán nem cáfolja tanításunk alaptételét: a keresést. A vallásos érzület kutatói már régen bebizonyították, hogy a Saulok és az Augustinusok lelkében lassan, öntudatlanul, foko-

zatosan bomlott, fejlődött Isten országának a csirája. Erről a diadalmas csirázásról mit sem tudtak ők. A folyamatnak csak a végső mozzanatát láthatták meg, azt, amikor a gyümölcs már készen volt, amikor az eredmény valósággal kirobbant belőlük, mint a tűzhányó. Ők is keresték Isten országát, csak nem tudták. Ők is építették magukban Isten országát, csak hogy nem tudatosan, hanem öntudatlanul. Ők is is keresték cselekvően, fokozatosan, de nem a tudat fényében, hanem a tudatalatti homályában.

8. A hasonlatban a kincse bukkan ember eladja mindenét, s megvásárolja a kincset rejtő földet. Az ókorban volt egy iratlan törvény, mely szerint a megtalált kincs nem azt illette meg, aki azt megtalálta, hanem azt, akinek a földjében a kincs találtatott. A kincstaláló ember ellophatta volna a kincseket a földből, s lehet, hogy senki sem tudta volna meg. Ő azonban nem akart törvénytelenül eljárni, nem akart csalni. Egyenes úton akart a kincs birtokába jutni. Isten országának kincseit: az igazságot, a jóságot, a szeretetet sem szabad más úton megszerezni, mint a tiszta becsület és törvényesség útján.

9. Eladá mindenét, hogy megvásárolhassa azt a földet... így szól a hasonlat. Pompás ábrázolása ez Isten országa megvalósulásának. Isten országát nem ingyen kapjuk, azért áldozni kell. Mit tett a kincse bukkan ember? Értékeket cserélt. Eladta azt, ami je volt, hogy megszerezhesse azt, amire vágyott. Isten országának a megvalósítása nem más, mint értékcsere. Alacsonyabbrendű értékeinket felcseréljük felsőbbrendűekkel, a VAN-t a KELL-el, a gyarlót az eszményivel, az anyagit a lelkiel, az emberit az istenivel. Pl. valaki pénzt, időt, erőt, idegeket áldoz, hogy egy igazságot kiderítsen; valaki feláldozza pihe-nését, csak hogy bajba jutott felbarátján segítsen; valaki feláldozza életét, csak hogy milliókon segítsen... mind, mind értékcsere. Isten országának a sorsa az ilyen mindennapos értékcsereken áll vagy bukik. Van azért némi különbség is köztünk és a hasonlatban szereplő kincse bukkan ember között. Ő mindenét eladta, mindenét feláldozta, hogy a kincset rejtő föld birtokába jusson. Tőlünk az Ő országáért cserébe Isten nem kéri mindenünket. Sokkal kevesebbet kér: mindennapos kis áldozatokat. Nem kell Neki vagyonunk, címünk, rangunk, egészségünk, nem kell neki egész életünk. Ismerjük el: Ő nekünk nem árulja drágán az Ő országát. Nincs ember a nagyvilágon, aki nem tudná megfizetni, aki az értékcsere ne volna képes. Isten az Ő országának árfolyamát ezért szállította le olyan mélyen, hogy a lelki kincsekben legszegényebbek is hozzá tudjanak jutni.

És még valamit: sose lefelé, hanem felfelé cseréljünk. Csak így lehet az áldott kincs: Isten országa biztos tulajdonunk.

A hasonlat cselekménye rajtunk kívül eső síkon zajlik le. Ezzel szemben Isten országának a keresési, kutatási, megvalósítási programja teljes egészében bennünk valósul meg. Mi vagyunk a föld, amelybe kincseket és kincsek csiráit rejtette el Isten. Mi vagyunk az ember, aki keresi a kincset, és rátalál. Mi vagyunk a kincs is, melyet Isten elrejtett. Mi vagyunk a vágy, az indíték, az erő, mely kiássa a kincseket. Mi va-

gyunk az izgalom, mely meglep, midőn rátalálunk. Mi vagyunk az akarat, mely az értékcsereit végrehajtja . . . Minden mi vagyunk.

Fel tehát! Rejtett kincsek várnak ránk, csak szív, kéz, értelem, erő, felismerés, vágy, akarat kell, s miénk lesz a legfőbb kincs: Isten országa. Ámen.

GELLÉRD IMRE

A KERESZTÉNY EMBER ISMERTETŐJEGYE

Jn 13,35

Ha füstöt látunk a távolban felszállni, ez annak a jele, hogy ott tűz van. Ha megfagy a víz, az annak a jele, hogy a hőmérséklet nulla fok alá süllyedt. Ha valaki meghal szeretteink közül, bánatunk, gyászunk jeléül fekete szalagot tűzünk ruhánkra. Ha szobrot látunk, mely nőt ábrázol mérleggel és karddal a kezében, ez az igazságszolgáltatás jelképe. A primitív törzsek a törzstagok bőrébe sajátos jeleket égettek bele; ezekről ismerték meg, hogy ki hová tartozik. A középkorban a nemesi családok címereket szerkesztettek. A címer az illető családhoz való tartozás ismertetőjele volt. A zászló is jel. Egy nép, egy nemzet legmagasabb eszményeinek jelképe. Nyelvünk is jel. Minden szó, mit ki mond a szánk, a valóságnak egy-egy darabját jelképezi. Vannak lelkiállapotot kifejező jelek is. Így például a sírás a bánatnak, a csók a szeretetnek, a tüzes arc a lelkesedésnek ismertetőjegye. A lelki dolgok és történések láthatatlanok, közvetlenül nem érzékelhetők. Jelek által válnak tapasztalhatókká és megismerhetőkké. A jel csak formáság, de mögötte tartalom rejlik. Hivatása ezt a tartalmat kifejezni, annak létezéséről és természetéről bizonyosságot tenni. A látható jel — hogy úgy mondjuk — elárulja a láthatatlan tartalmat; a jelből következtetünk a tartalom meglétére. Így pl. a zászló jel, a tartalom, amit kifejez, a haza. A nevetés jel, a tartalom, amire következtethetünk belőle, az öröm, a tetszés. Az úrvacsora is jel, a tartalom, amit kifejezésre juttat, a keresztény testvéri hitközösség fenséges élménye. Sokféle jel van. Egész életünk a jelek szövevénye. Az egyik jel létezését, a másik állapotot, az egyik mennyiséget, a másik minőséget, az egyik hovatartozást, a másik elkötelezést fejez ki.

Beszélhetünk önkéntelen vagy maguktól jövő jelekről. Pl. a sírás magától jön, ezért önkéntelen, akaratlan jel. De már az úrvacsora pl. nem önkéntelen, nem magától jön, azt mi akarjuk, arra tudatosan készülünk.

Ha a megismerés és közlés egyik elkerülhetetlen feltétele a jel, akkor bizonyára a keresztény mivoltunk, a Jézushoz való tartozásunk felismerése és közlése is jeleket igényel. Ha mindent lehet közölni jelek-